Dallos Szilvia:

A szinkronizálás története

A szinkronizálás története című könyvben átfogó képet kapunk egy olyan műveletről, amely az évtizedek során művészi szintre emelkedett. A kötet a kezdetektől, a kísérletektől mutatja be ezt a folyamatot, egészen napjainkig.

Magyarországon 76 évvel ezelőtt találta szembe magát a filmes szakma a szinkronizálás fogalmával. Míg a némafilm arc- és mozdulatjátékai révén mindenki számára érthető volt, addig a filmiparnak a ’30-as években arra kellett megoldást találnia, hogyan tegye érthetővé és élvezhetővé a filmeket a különböző nyelvterületeken élő emberek számára.

A szakma története a ’30-as évek végén kezdődött, amikor megérkezett Európába az amerikai hangosfilm. A fasiszta kormányok féltek az angol nyelv terjedésétől, ezért úgy döntöttek, hogy németre és olaszra kell szinkronizálni a filmeket. A magyarok is megpróbálkoztak ezzel, több-kevesebb sikerrel. Nálunk igazából csak 1945 után futott fel a szakma, amikor zömében már csak szovjet filmeket vetítettek. „1948 őszén a MAFILM egyik műtermében néhány elszánt művész megpróbálkozott azzal, hogy magyarul megszólaltassa a *Hősök hajója* című szovjet filmet.” Akkoriban egy Szovjetunióból jött elvtárs tanította a magyar szinkronosokat az alapvető fogásokra, nehogy akár egy fél hang is elvesszen az eredetiből, nehogy sérüljön a mondanivaló. Lehetett volna feliratozni is, de úgy a szöveg kétharmada elvész. *A magyar szinkronizálás hőskora* című fejezetben olvashatunk visszaemlékezéseket Rajky Tibor hangmérnöktől, Gyöpös Sándor gyártásvezetőtől, Vas János rendezőtől, Révész Mária dramaturgtól, Ruttkai Évától, Benkő Gyulától, és még sorolhatnám e nagy neveket, miként küzdöttek meg a kezdeti nehézségekkel, a technikával, önmagukkal.

A szakmát a filmipar és a politikum termelte ki. De mennyire tartottak tőle maguk a filmesek! Eleinte még a hangtól is berzenkedtek. Azt mondták, a hang megöli a filmet. Amikor pedig elfogadták a hangosfilmet, a szinkrontól kezdtek ódzkodni. Jean Renoir egyszer azt mondta, hogy egy ésszerű korban, mint amilyen a középkor volt, nyilvánosan elégették volna azt, aki egy embernek idegen hangot ad a szájába. A szinkron ellenzői egyenesen szentségtörésnek tartották, hogy a nagy színészeket megfosztják saját hangjuktól.

Lássuk, mi kell a megvalósuláshoz: színészek, dramaturg és hangmérnök, és persze kell a jó fülű rendező, aki összefogja a dolgokat – de egy rossz szöveggel a legjobb instrukció se éri el a célját. Oda kellett eljutni, hogy a színész a képpel adekvát módon szólaljon meg, de ne csak az artikuláció szintjén, hanem értelemileg és érzelmileg is hitelesen. Ahogyan Tolnay Klári is mondja: „A szinkronnak az a vicce, hogy nem elég a szöveget szolgaian szájra mondani, hanem át kell venni a színésznőnek a belső ritmusát, lélegzetvételét, lelki világát, játékstílusát, a történetbe bele kell helyezkedni, és úgy kell benne mozogni, mintha minden vele történne." Azt szokták mondani, hogy az a legjobb szinkron, amit észre sem lehet venni. Sok igazság van ebben. Ugyanakkor nem minden jó színészből lesz jó szinkronos, mert ahhoz jó ritmusérzék és sok gyakorlat kell. De hogy a szinkron színészi adottságot kíván, az egészen biztos. A küllem is igen meghatározó. Hogy csak két ismert alakot említsek, nem véletlenül lett Bujtor Istvánból Bud Spencer és Fülöp Zsigmondból Alain Delon.

A szinkronizálás története kiválóan megírt és megszerkesztett könyv, mely nemcsak informatív, hanem igen szórakoztató is egyben.

ELEK TÜNDE

(Nap Kiadó, Budapest, 2005, 237 oldal, 2890 Ft)

BORIS DÄNZER-KANTOF:

Hétköznapi élet Napóleon korában

Vitathatatlanul az életmódtörténet az utóbbi évtizedek egyik legdivatosabb s egyben legkiemelkedőbb társadalomtudományi kutatási területe. Nemcsak olyan személyek életterére, életmódjára vethetjük ezután tekintetünket, akik önéletírást, naplót hagytak maguk után, akikről történettudományi munkák szólnak, hanem az egyszerű emberek mindennapjai is sorra feltárulnak a kíváncsiskodók, érdeklődők előtt. Az életmódtörténet – más megközelítésben akár ide sorolható a mikrotörténetírás is – olyannyira népszerű lett, hogy szinte önálló műfajjá nőtte ki magát az ezredvégen, pótolva a történelmi regényeket, hiszen fordulatos előadásmódjával, a régi korok egzotikumának lefestésével rabul ejti az olvasót, mint annak idején a 19. században a klasszikus történelmi regények.

A francia Larousse kiadónak a különböző történeti korok hétköznapjait bemutató sorozatát vette át a Corvina Kiadó; e sorozat gazdag és jól válogatott képanyaga remekül beleillik a magyar cég profiljába, hiszen a könyvet nyugodtan tekinthetjük művészettörténeti albumnak is, nemcsak művelődéstörténeti, életmód-történeti összefoglalásnak. A választott korszak, Na-